

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain muuttamisesta (HE 181/2021 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Laura Nurminen, oikeusministeriö
- professori Janne Salminen
- ministeri Lauri Tarasti

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vaalilakia.

Esitetyt muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.1.2022.

Esitykseen sisältyvissä säätämisyjärjestysperusteluissa lakiehdotusta tarkastellaan perustuslain 6 ja 14 §:n kannalta. Esitys katsotaan voitavan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Hallituksen esityksen keskeinen sisältö on, että vaalilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset laitosäänestyksen järjestämisestä Puolustusvoimien varusmieskoulutusta antavien joukko-osastojen varuskunnissa ja Rajavartiolaitoksen varusmieskoulutusta antavissa yksiköissä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kiellettäväksi vaaliasiamiesten toimiminen kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä aluevaaleissa, muutettavaksi vaalipiirijakoa koskeva sääntely vastaamaan kahta vuonna 2017 voimaan tullutta kuntajaon muutosta ja tehtäväksi lakiin yksi aluevaaleista johtuva tekninen lisäys.

Valiokunnan mietintö PeVM 14/2021 vp

(2) Perustuslakivaliokunta on melko hiljattain arvioinut vaalilain väliaikaista muutosta, jonka nojalla vuoden 2021 kuntavaaleissa toimitettiin laitosäänestys Puolustusvoimien varusmieskoulutusta antavien joukko-osastojen varuskunnissa ja Rajavartiolaitoksen varusmieskoulutusta antavissa yksiköissä (PeVM 9/2021 vp). Nyt kyse on vastaavan järjestelyn säätämisestä pysyväksi. Valiokunta pitää hyväksyttävänä lakiehdotuksen tavoitetta edistää varusmiespalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavien äänioikeutettujen mahdollisuuksia äänestää vaaleissa (ks. myös PeVM 3/2017 vp). Valiokunta painottaa edelleen myös sen tärkeyttä, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeuttaan (PeVM 9/2021 vp, kappale 4, PeVM 4/2021 vp, kappale 20).

(3) Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella perustuslakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta esittää hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

(4) Perustuslakivaliokunta korostaa lakiehdotuksen soveltamisala huomioon ottaen, että ketään ei voida käskää käyttämään äänioikeuttaan (ks. myös PeVM 9/2021 vp, kappale 5). Valiokunnan mielestä myös käytännön järjestelyin tulee taata se, että äänestäminen voi tapahtua varuskunnissa mahdollisimman vapaasti.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Perustuslakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 181/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö PeVM 14/2021 vp

Helsingissä 2.12.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd
varapuheenjohtaja Antti Häkkänen kok
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hilikka Kemppi kesk
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Tuula Väättäinen sd
varajäsen Johannes Koskinen sd (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Liisa Vanhala